

Forum Voedsel in een veranderende wereld | Uitdagingen voor een veerkrachtiger voedselsysteem

11:10 – 12:10: Panel met jongeren, sprekers en stakeholders van de FRDO

Deelnemers: Ann Nachtergaele (Fevia), Helena van Tichelen (UGent), Suzy Serneels (Broederlijk Delen), Karolien Byttebier (BBL), Fanny Boeraeve (ULiège), Erik Mathijs (KULeuven)

Moderator: professor van Ypersele (UCLouvain)

Verslag

Professor van Ypersele: Hoe kan men de prijzen beter verrekenen, rekening houdend met de impact van onze voedselproductie? Of anders geformuleerd, wat is 'true pricing'?

Erik Mathijs: daarvoor kan men een beroep doen op de fiscaliteit, door belastingen te heffen of te verminderen. Denk bv aan de BTW op groenten en fruit die men kan laten dalen. Denemarken heeft op dit vlak al belangrijke stappen gezet door een CO₂ belasting in te voeren voor landbouwproducten. Maar het draagvlak voor dergelijke maatregelen is beperkt.

Ann Nachtergaele: men moet ook beseffen dat het niet evident is om zoiets als land individueel in te voeren. Denk maar aan de taks op verpakkingen voor frisdrank, de Belgen gaan dan over de grens in Frankrijk die flessen inkopen. Daarnaast is het ook de vraag wat een 'gezond' of een 'ongezond' product is dat men minder of meer zou moeten belasten.

Fanny Boeraeve: de voedingsindustrie en de retail zou hier een inspanning kunnen doen, want we stellen vast dat ze een hogere marge nemen op bioproducten dan op klassieke, omdat het om een 'luke' zou gaan. Verder is het noodzakelijk dat kantines (scholen, administraties, bedrijven) hun rol als hefboom waarmaken, door lokaal én biologisch te promoten als maaltijd.

Karolien Byttebier: naast de taksen moeten we ook aandacht hebben voor een ander instrument, nl de subsidies op EU-niveau, die we dringend op een andere manier moeten besteden. Een heroriëntatie van de middelen voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) is fundamenteel. Men moet onder meer de boeren beter verlonen die nu al andere keuzes maken, bv voor agro-ecologie, in plaats van te focussen op geld voor nieuwe maatregelen.

Erik Mathijs: de politiek op dit vlak is recent aangepast, de 'conditionaliteit' maakt plaats voor een 'incentive-based' aanpak. Maar het is niet steeds duidelijk wat dat oplevert voor het klimaat en de biodiversiteit, dit zou beter moeten gemeten worden.

Professor van Ypersele: wat kan het lokaal beleid doen om ons voedselsysteem te verduurzamen?

Karolien Byttebier: lokale besturen beschikken vaak over grond, bv van het OCMW. Die kan je gebruiken voor activiteiten die je wil steunen, bv bio of alternatieve landbouw.

Ann Nachtergaele: ook lokaal vormen de kantines een belangrijke hefboom, bv de maaltijden die het OCMW verschaft.

Helena van Tichelen: het lokale niveau is belangrijk omdat het dicht bij de jongeren staat, en het vaak concreet is. De effecten van wat men doet zijn duidelijk.

Professor van Ypersele: in het verlengde daarvan, wat zouden universiteiten en studenten kunnen doen?

Helena van Tichelen: toen ik op de secundaire school zat, was er zelfs gewoon geen veggie of duurzame optie in de refter! Aan de UGent zijn die er wel, maar is vlees goedkoper dan veggie, wat toch absurd is. We hebben nu een proeftraject lopen, 'resto pure', waarbij we zelf lokaal en seizoensgebonden maaltijden aanbieden. Daar is ook een onderzoeks- en opleidingstraject aan gekoppeld. We merken wel dat voor de studenten het financiële een belangrijke rol speelt, daar kijken ze toch wel vaak naar bij hun maaltijdkeuzes.

Fanny Boeraeve: universiteiten zijn belangrijk als hefboom, ook waar het gaat om de integratie van duurzaamheid in onderzoek en onderwijs. De systemische aanpak is er al deels, maar kan nog uitgebreid worden, evenals de samenwerking met andere actoren.

Erik Mathijs: KULeuven maakt deel uit van de Green Deal Alliantie, en we voeren momenteel een 50/50 campagne: minstens de helft van het aanbod veggie maken. Ook in het welkomspakket voor nieuwe studenten leggen we daar nadruk op. Ik moet evenwel Helena bijtreden dat de studenten zelf soms wat kritisch staan daartegenover, zeker wanneer maaltijden duurder zouden uitvallen.

Professor van Ypersele: ik hoor dat jullie duurzaamheid in alle lessen aan de universiteit zouden willen zien, en niet enkel in de gespecialiseerde opleidingen.

Fanny Boeraeve: ja, er is een transversale aanpak nodig. Aan de ULiège is er een 'labo de transition' dat openstaat als dienstverlener voor alle faculteiten. Er is ook in alle disciplines een vak duurzame ontwikkeling digitaal beschikbaar, eigenlijk zou dit in alle bachelors verplicht te volgen moeten zijn.

Erik Mathijs: we hebben aan de KULeuven ook een dergelijk uniefbreed keuzevak duurzame ontwikkeling. Het verplicht maken ervan ligt wel gevoelig bij de studenten.

Helena van Tichelen: aan de UGent loopt een programma 'Global Minds' over een geïntegreerd duurzaamheidsdenken. Het is evenwel niet steeds makkelijk om zoiets als keuzevak te nemen wanneer het praktisch niet geïntegreerd is in het vast programma. Wij proberen dat in de ingenieursrichtingen nu wat beter toe te passen. Maar er zijn nog stappen te zetten.

Professor van Ypersele: een vraag vanuit het publiek betreft de ongelijkheid die ook in het domein van voedsel een belangrijke factor is.

Suzy Serneels: inderdaad, en het is belangrijk dit ook in internationaal perspectief te zien. Er is nog steeds honger in delen van de wereld, en dat is geen probleem van een productietekort, maar een verdelings- en politiek probleem. Boeren in het Zuiden slagen er niet in voldoende inkomen te halen uit hun grond door te lage prijzen, terwijl ze moeten concurreren op de wereldmarkt met producten uit de VS en EU die gesubsidieerd worden. Vaak zetten ze in op export ten koste van de voedselzekerheid van de eigen bevolking. Voedsel is meer dan handelswaar, het is een mensenrecht, dat staten moeten realiseren voor hun bevolking.

Ann Nachtergaele: ongelijkheid is een groot probleem, ook in ons land, waar de Voedselbanken een remediërende rol spelen. We moeten voeding meer valoriseren. De prijzen van voedsel stijgen omdat de arbeid en de grondstoffen ervoor duurder worden.

Helena van Tichelen: dit raakt ook de jongeren, ook omdat sommige negatieve effecten later zullen komen en een prijs hebben. We moeten beseffen dat over dertig jaar de helft van onze grond niet meer bruikbaar zal zijn voor voedselproductie.

Erik Mathijs: ik wil er voor pleiten om toch ook de efficiëntie niet uit het oog te verliezen, en eraan te denken dat marktinterventie verstoring kan werken in de landbouw. Er zijn ook meer data nodig, het GLB zou meer moeten investeren in metingen bij de boeren (bv bodemstalen).

Ann Nachtergaele: rapportering, onder meer over de koolstofuitstoot, is verplicht op EU-niveau, maar dat vraagt veel energie van onze bedrijven. We hebben data nodig, maar dat gaat soms ten koste van investeringen in het transformatieproces zelf.

Karolien Byttebier: toch zijn data noodzakelijk, voor de consument zodat hij weloverwogen keuzes kan maken, maar ook voor de bedrijven zelf om gericht actie te kunnen ondernemen.

Vraag uit de zaal: waarom zitten er geen vertegenwoordigers van de landbouw in het panel?

Professor van Ypersele: een terechte opmerking. Het is wel zo dat er in de zaal vertegenwoordigers van landbouwmiddens zitten, en dat die in de namiddagsessie ook het woord zullen krijgen. Willen al de sprekers van het panel nog even in 1 zin zeggen wat we moeten doen om ons voedselsysteem te verduurzamen, het allerbelangrijkste?

Ann Nachtergaele: **opnieuw waarde geven aan voeding**

Helena van Tichelen: **meer samenwerking tussen de actoren van de voedselketen**

Suzy Serneels: **beseffen dat agro-ecologie ook een sociaal verhaal is**

Karolien Byttebier: **de eiwittransitie maken: meer plantaardig eten**

Fanny Boeraeve: **in de voeding niet enkel het economische maar ook de andere aspecten bekijken**

Erik Mathijs: **het belangrijkste dat we nu kunnen doen, is overschakelen op een meer plantaardig dieet**